

СВІТОВИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ МОНЕТАРНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ДЛЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ СФЕРИ

WORLD EXPERIENCE OF IMPLEMENTATION MONETARY TOOLS FOR EFFECTIVE PUBLIC POLICY OF MONETARY AREAS

У статті розглянуто світовий досвід державного регулювання функціонування грошово-кредитної сфери. Проаналізовані базові стратегії монетарної політики та широкий монетарний інструментарій грошово-кредитної політики. Окреслені основні інструменти монетарної політики: таргетування інфляції, відсоткова політика, операції на відкритому ринку, регулювання норми обов'язкових резервів, вплив на обмінний курс національної валюти. Узагальнено досвід застосування непрямих підходів та інструментів монетарної політики – підтримки національного експорту через офіційні експортні кредитні агентства. Розглянуто практику кредитування інноваційних проектів та підприємств як ефективного монетарного інструменту.

Ключові слова: грошово-кредитна сфера, фінансова безпека, монетарна політика, монетарний інструментарій, банківська система.

В статье рассмотрен мировой опыт государственного регулирования функционирования денежно-кредитной сферы. Проанализированы базовые стратегии монетарной политики и широкий монетарный инструментарий денежно-кредитной политики. Очерчены основные инструменты монетарной политики: таргетирование инфляции, процентная политика, операции на открытом рынке, регулирование нормы

обязательных резервов, влияние на обменный курс национальной валюты. Обобщен опыт применения косвенных подходов и инструментов монетарной политики – поддержки национального экспорта через официальные экспортные кредитные агентства. Рассмотрена практика кредитования инновационных проектов и предприятий как эффективного монетарного инструмента.
Ключевые слова: денежно-кредитная сфера, финансовая безопасность, монетарная политика, монетарный инструментарий, банковская система.

The article examines the international experience of state regulation of the monetary sphere. The basic strategy of monetary policy and broad monetary instruments of monetary policy analyzed. The basic tools of monetary policy are outlined: inflation targeting, interest policy, open market operations, required reserves regulation standards, the impact on the exchange rate of the currency. The article generalized the experience of the use of indirect approaches and instruments of monetary policy as supporting the national exports through official export credit agency. The practice of crediting innovative projects and companies as an effective monetary tool considered.

Key words: monetary sphere, financial security, monetary policy, monetary instruments, banking system.

УДК 336.1

Гудзовата О.О.

к.е.н, доцент,
доцент кафедри інформаційних систем
у бізнесі
Львівський торговельно-економічний
університет

Постановка проблеми. Світовою практикою напрацьовано доволі вагомий досвід державного регулювання функціонування грошово-кредитної сфери, який суттєво доповнює теоретико-методологічні положення ефективного її розвитку та використання можливостей, функцій і завдань у формуванні системи фінансової безпеки держави.

Зауважимо, що в межах грошово-кредитної політики реалізується широка гамма заходів із застосуванням різноманітних засобів. З усього цього переліку варто виокремити найбільш дієві і дотичні до покращення параметрів фінансової безпеки, а також згрупувати їх за напрямками: ефективність застосовуваного монетарного інструментарію, дієздатність банківської системи, ефективність валютної політики.

Щодо монетарної політики, то, відомо, що її головним завданням є контроль з боку держави (через Національний банк) обсягів попиту та пропозиції грошей, забезпечення таким чином цінової стабільності, економічного зростання, стримування безробіття.

Фундаментальні теоретичні основи дослідження системи і механізму монетарного регулювання економіки закладені у працях Дж. Кейнса, Дж. Гікса, Ф. Модільяні, М. Фрідмена, Я. Тінбергена, Р. Лукаса, Е. Прескотта, Р. Барро. Серед сучасних економістів

питання монетарного регулювання та проблем здійснення грошово-кредитної політики займає значне місце у працях Д. Апл'ярда, І. Барренса, М. Бордо, А. Бліндера, М. Вудфорда, Дж. Галі, М. Гудфренда, Р. Кейвза, Б. Маккаллума, Г. Манківа, М. Обстфельда, М. Паркіна, К. Рогоффа, Д. Ромера, Л. Свенсона, Дж. Френкеля, А. Шварц. Різні аспекти монетарного регулювання та грошової політики у період трансформації у постсоціалістичних країнах висвітлено у працях зарубіжних вчених – Л. Бальцеровича, Ч. Виплоша, Є. Гайдара, М. Дамбровські, С. Дробішевського, Г. Колодко, А. Ослунда, Дж. Сакса, С. Фішера.

Метою статті є аналіз світового досвіду застосування монетарного інструментарію для впровадження ефективної державної політики функціонування грошово-кредитної сфери.

Виклад основного матеріалу. Світовим досвідом напрацьовано дві базових стратегії монетарної політики, а саме – експансивну (супроводжується пом'якшенням монетарних умов, зниженням відсоткових ставок, збільшенням пропозиції грошей) та рестриктивну (передбачає дестимулюючу політику, уповільнення інфляції, стримування економічного зростання).

Так, експансивний тип грошово-кредитної політики набув поширення в країнах Північної Америки, де вплив прямих інструментів центрального банку зведений до мінімуму. Натомість, в ЄС продовжує досить широко використовуватися рестриктивний тип політики.

Існує можливість застосування і змішаного підходу до реалізації ефективної державної грошово-кредитної політики шляхом комбінування прямих і непрямих грошово-кредитних інструментів, але це потребує належного становлення і поступу внутрішнього ринку цінних паперів, що стабільно функціонує. А це вже вимагає достатньої довіри до уряду як емітента цінних паперів з боку як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів.

Попри кардинально протилежні стратегічні рішення в межах монетарної політики можуть застосовуватися й значно менш, на перший погляд, помітні заходи. До прикладу, у Німеччині та Швейцарії активно впроваджувалася комунікаційна стратегія роботи з громадськістю і, тим самим, підтримки прозорості монетарної політики, що і вплинуло позитивно на підвищення репутації та рівня довіри до центральних банків цих країн. Ці важливі елементи успішності монетарного режиму, а саме дотримання принципів гнучкості, прозорості та підзвітності, одночасно стали й чи не найбільш важливими елементами і режиму інфляційного таргетування як окремого нового напрямку монетарного режиму [1, с. 16-21].

Звернімо увагу, що режим таргетування інфляції як інструмент грошово-кредитної політики, зорієнтований на регулювання рівня цін, уперше був застосований у Новій Зеландії, надалі – в Австралії, Канаді та окремих країнах Європи. У подальшому такий досвід був поширений і в країнах, які розвиваються (Бразилія, Чилі, Ізраїлі, Мексиці, Філіппінах), а також в окремих країнах ЦСЄ таких, як Чехія, Польща та Угорщина [2, с. 65-66].

Слід відмітити, що у кризовий та посткризовий період відбулася суттєва трансформація функцій центральних банків держав. Розуміння значних негативних наслідків, практичної відсутності стримувальних інструментів та значної не контрольованості зародження і розвитку глобальних фінансово-економічних криз, уряди багатьох країн значно розширили функції центральних банків та змістили пріоритети їх діяльності з цінової стабільності до сприяння економічному зростанню і забезпеченню фінансової стійкості на фоні досягнення повної зайнятості (Австралія, Ізраїль, США, Словаччина, Швеція), сприяння стійкому економічному зростанню та економічній політиці уряду (Австралія, Грузія, Ізраїль, Швейцарія, Швеція, Словаччина, Туреччина, Угорщина, Чехія, Україна), досягнення стабільності банківсько-фінансової системи (Білорусь, Бразилія, Англія, Грузія, Вірменія, Польща, Ізраїль, Ісландія, Німеччина, Норвегія, Росія, Мексика, США, Швеція, Чехія, Україна), забезпечення ефективного функціонування платіжних систем (Білорусь, Німеччина, Росія, США, Вірменія, Чилі, Японія, Мексика, Польща, Швеція) [3]. Звичайно, що на практиці в повній мірі забезпечити зміщення можливостей і завдань центробанків, а також реалізувати зазначені глобальні фінансово-економічні інтереси у різних дер-

жавах вдалося в однаковій мірі не всюди, що засвідчує залежність грошово-кредитної політики уряду й від впливу низки інших чинників, а також дієздатністю альтернативних застосовуваних чи, навпаки, не використовуваних інструментів.

Так, головним інструментом грошово-кредитної політики Центрального банку Канади є зміна орієнтиру ставки овернайт – середньоринкової ставки, за якої основні фінансові інститути й великі корпорації здійснюють між собою взаємні позики на короткостроковий період. Зміни цього орієнтиру впливають як на обмінний курс канадського долара, так і на інші процентні ставки, рівень яких визначається монетарними умовами функціонування канадської економіки [4].

Відомо, що відсоткова політика є одним з усталених на сьогодні у міжнародній практиці інструментів монетарної політики держави. Іншими інструментами слугують операції на відкритому ринку, регулювання норми обов'язкових резервів, вплив на обмінний курс національної валюти.

Грошово-кредитну політику в Японії розробляє та проводить Банк Японії, головним завданням якого є стимулювання збалансованого розвитку економіки шляхом підтримання стабільності цін. Законодавством цієї країни визначено, що центробанк розробляє і проводить грошово-кредитну політику як незалежна інституція. Банк монопольно емітує банкноти, а обсяг емісії визначається міністерством фінансів та погоджується з урядом. Резерви центрального банку Японії складаються із золотого запасу, державних цінних паперів, комерційних векселів та іноземної валюти. Як фінансовий агент уряду ця уповноважена інституція здійснює керівництво державними фондами, займається валютно-фінансовою діяльністю, спрямованою на стабілізацію курсу національної валюти [5, с. 96].

Як свідчить зарубіжний досвід, державою можуть застосовуватися й деякі інші, так звані, непрямі підходи до реалізації інструментарію монетарної політики. Так, за результатами аналізу зарубіжної практики стимулювання зовнішньоекономічної діяльності можна стверджувати про ефективність державної підтримки національного експорту через офіційні експортні кредитні агентства, які створені більш ніж у 70 країнах світу і регулюються правилами Бернського союзу і нормами «Угоди про уніфікацію експортних кредитів, які користуються державною підтримкою» [6]. Таким чином, держава може підтримувати експортний потенціал власного реального сектору економіки, а також збільшувати обсяги монетизації економіки.

До прикладу, в Італії основним елементом підтримки сільськогосподарських товаровиробників стала система кредитної кооперації, що була створена і розвинена завдяки бюджетно-фінансовій підтримці. У Данії держава надає фінансово-кредитні гарантії фермерам на їхні позики та пільгові кредити молодим фермерам, що придбали власне господарство [7, с. 36].

Уряд Чехії у 1993 р. створив Підтримуючий і гарантійний сільськогосподарський та лісогосподарський фонд із завданнями бюджетно-фінансової підтримки (надання гарантій, субвенційної оплати частини тіла

кредиту та відсотків за отриманими кредитами, здійснення прямих субвенційних виплат та фінансування) кредитування підприємств сільського господарства та АПК [8, с. 135-136].

У низці інших держав створені та успішно функціонують різного роду агентства кредитного забезпечення, спеціалізацією яких є надання поруки, гарантування виконання позичальниками зобов'язань за кредитними і лізинговими договорами при недостатності необхідного заставного забезпечення суб'єктів бізнесу [9, с. 50].

Відмітимо, що вагомість бюджетного фінансування як інструмента монетарної політики не значна, але зростає по мірі збільшення його обсягів, адже позначається на раціональному використанні бюджетного фінансового ресурсу, зміні структури бюджетних видатків, підвищенні їх продуктивності, але, що головне, – збільшує частку коштів, які обертаються в реальному секторі економіки на противагу заощадженням та видаткам зі значно нижчим інвестиційним характером.

Хоча, звичайно, кредитування реального сектору економіки є в більшій мірі прерогативою безпосередньо банківського сектору. Втім, це можливо за розвинутої і фінансово спроможної банківської системи. Для країн, що розвиваються, особливо важливим і актуальним є вивчення досвіду монетарної політики держав, які вивели банківський сектор з кризи чи слабого фінансового положення. Так, Аргентина, Бразилія і Швеція замінили проблемні активи банків цінними паперами інвестиційного фонду. Завдяки такій операції банківські структури отримали можливість вивільнити значні фінансові ресурси з резервування та переспрямувати їх на цілі кредитування. Важливим та особливим аспектом цього досвіду було те, що інвестиційний фонд, на відміну від банку, має більше можливостей щодо стягнення боргів. Крім того, подібна операція дозволяє розтягнути реструктуризацію проблемних кредитів на більш тривалий термін, покращуючи тим самим поточну ліквідність та кредитоспроможність банківської системи [10, с. 22].

В умовах кризи ФРС США вжили заходи щодо зниження кредитних ставок, а саме скупили значні обсяги іпотечних облігацій. Це привело до зниження процентних ставок за іпотечними кредитами до рекордно низьких рівнів (близько 5% за 30 річний кредит), що значним чином підтримало іпотечний ринок [11, с. 71].

Наголосимо, що застосування такого роду інструментів особливо перспективне у державах зі слабкою економікою та банківською системою, яка перебуває у кризі, зокрема для України, де банківський сектор слабкий, а рівень капіталізації комерційних банків навіть за найкращих значень показників (у 2003 р. – 5% ВВП) стабільно надзвичайно низький. За даними Асоціації українських банків, аналогічний показник, наприклад, у Польщі приблизно становить 25%, США – 190% ВВП, Швейцарії – 210% [12, с. 10-11].

В економічно розвинених країнах при регулюванні грошово-кредитної сфери через банківську систему часто застосовується такий інструмент, як управління відсотковою ставкою. До прикладу, в Австралії роз-

міри пільгової ставки кредиту та бюджетної компенсації перебувають у прямій залежності від процентної ставки банку, у Франції – пільгова ставка фіксована, а ставка банку впливає лише на обсяг бюджетної компенсації [13, с. 139].

В Японії існує практика застосування стратегії заниженого рівня відсоткових ставок і створення так званих погоджувальних рад з-поміж представників влади, банківського бізнесу та суб'єктів господарювання, які координують умови кредитування за спеціально виділеними кредитними програмами. Додамо, що роль інституцій банківсько-кредитної координації полягає не лише у зниженні ризиків та стимулюванні збільшення обсягів банківського кредитування, але й скерування останнього у найбільш бажаному руслі. До таких, як правило, відносяться інвестиційні кредитні та позики, кредити на розвиток інноваційної та науково-дослідної діяльності, впровадження важливих для соціально-економічного розвитку території програм.

Таким чином, важливо, що при реалізації інноваційної стратегії розвитку японської економіки, важливу роль відіграють Японський банк розвитку і Бюро трастових фондів, які виконують основний обсяг робіт з реалізації державної програми позик та інвестицій для розвитку інноваційного підприємництва. Важливою перевагою японського досвіду здійснення державної інноваційно-інвестиційної стратегії є її гнучкість, зокрема державна інвестиційна програма оперативно змінюється відповідно до змін економічної кон'юнктури [14, с. 77-79].

Наглядним є й французький досвід застосування сучасних банківських інструментів в системі грошово-кредитної політики та зміцнення окремих важливих аспектів фінансової безпеки держави, зокрема щодо підтримки і стимулювання розвитку інноваційної діяльності та активності, трансферу технологій шляхом надання кредитів «честі», які передбачають надання безвідсоткової позики на створення суб'єкта малого підприємництва особі, що зарекомендувала себе як чесна та з організаторськими здібностями. Зрозуміло, що зростання ділової активності населення є запорукою формування і розширення середнього класу, що позитивно позначається на зміцненні фінансової безпеки домогосподарств. У той же час розширюється місткість внутрішнього ринку, покращується платоспроможний попит та активізується соціально-економічний розвиток територій, збільшуються обсяги господарювання та поступлення до місцевих бюджетів, що є позитивним чинником відносно посилення фінансової безпеки місцевих громад.

Звернімо увагу, що у Франції умовою повернення позики є успішна реалізація проекту та за весь період реалізації відповідної практики 90% суб'єктів малого бізнесу, що були підтримані цим інструментом банківського кредитування, продовжували діяльність і успішно функціонували більше п'яти років [15, с. 11-13].

У діяльності європейських комерційних банків існує практика поєднання кредитних інструментів з можливістю входження банку у власний капітал підприємства. Європейські комерційні банки часто адмі-

Узагальнена характеристика світового досвіду щодо капіталізації та рефінансування банківських кредитних установ [17, с. 9-10; 18, с. 24; 11, с. 72-72; 19, с. 210-211]

Держави	Реалізовані інструменти
Великобританія	– інвестування урядом викупу часток у великих банках та короткострокових кредитів Банку Англії; – надання гарантій міжбанківських кредитів Королівському банку Шотландії в обмін на державні гарантії споживчого та комерційного кредитування; – здійснення урядом Великобританії фінансового вливання у націоналізований іпотечний банк в цілях виведення ринку іпотеки з кризового стану; – надання гарантій за активами Королівському банку Шотландії і Банківській групі Ллойдз в обмін на їх зобов'язання збільшити обсяги банківського кредитування
Німеччина	– створення Спеціального фонду стабілізації (гарантування та ре капіталізації банківської системи) фінансово-кредитного ринку в цілях трансформації великих банків у державну чи напівдержаву власність
Франція	– надання урядом гарантій за міжбанківським кредитуванням та в цілях рекапіталізації банків.
Країни Бенілюксу	– здійснення урядових інвестицій у банки в обмін на їх акції
Австрія	– націоналізація проблемних банків; – отримання урядом широкого пакету фінансової допомоги для банківської системи держави
Іспанія	– створення урядом фонду для викупу активів у проблемних банків
Португалія	– націоналізація урядом Португальського бізнес банку та передання його в управління державному банку; – державна фінансова підтримка забезпечення банківських гарантій
Греція	– надання гарантій держави на 3-5 років усім фінансовим установам країни; – надання кредитним установам спеціальних державних облігацій в обмін на забезпечення ними цих цінних паперів; – зміцнення капіталу банків в обмін на одержання державою частини їх привілейованих акцій
Ісландія	– придбання державою 75% акцій банку Глітнір
Ірландія	– надання урядових гарантій банківській системі
Латвія	– надання Єврокомісією Латвії кредиту, а також отримання державою кредитної допомоги від Світового Банку та МВФ та країн: Швеції, Данії, Фінляндії, Естонії і Норвегії
Індія	– виділення урядом коштів на придбання акцій банків країни
США	– придбання урядом акцій низки американських банків

ніструють субсидії та дотації, які надані урядом або органами місцевого самоврядування, намагаються додати їх до свого пакету послуг [16, с. 188-193]. Очевидно, що такого роду заходи, особливо пов'язані з співфінансуванням капіталу суб'єктів бізнесу, позитивно позначаються на параметрах фінансової безпеки суб'єктів господарювання, що одночасно є додатковим гарантуванням безпеки розрахунків та зобов'язань за платежами.

Низку важливих прикладів державницьких рішень щодо застосування грошово-кредитних інструментів для оздоровлення і підвищення ефективності функціонування банківської системи, що були впроваджені у різних державах світу, наведено у табл. 1.

Загалом здебільшого вони стосуються фінансування державою частини капіталу стратегічно важливих банків, надання державних гарантій і порук, реалізації інвестиційної політики у банківській системі, комплексної організаційно-економічної, інституційної та фінансово-ресурсної підтримки ефективного функціонування банків та реалізації їх функцій і завдань у фінансовій системі держави.

Висновки. Встановлено, що практикою регулювання грошово-кредитної сфери напрацьовано доволі ґрунтовний світовий досвід державної політики її розвитку, зокрема в частині зміцнення параметрів та засад фінансової безпеки держави. Визначені інструменти та засоби, що можуть застосовуватися державними інституціями в аналізованій сфері та зорієнтовані на забезпечення належної ефективності застосовуваного монетарного інструментарію, зростання дієздатності банківської системи та підвищення ефективності валютної політики.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гриценко А. Монетарна стратегія: шлях до ефективної грошово-кредитної політики / А. Гриценко, Т. Кричевська // Вісник Національного банку України. – 2006. – № 7. – С. 8-23.
2. Грошово-кредитні засоби регулювання економіки: монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук Л. В. Кривенко; [Л. В. Кривенко, О. М. Дутченко, М. І. Синюченко та ін.]. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 210 с.
3. Сомик А. В. Підходи та проблеми оцінки ефективності грошово-кредитної політики національного банку України / А. В. Сомик // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2014. – № 12. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3697>
4. Башнянин Г. І. Грошово-кредитне регулювання у змішаних і транзитивних економіках: методи, інструменти та ефективність / Г. І. Башнянин. – Львів: Видавництво Львів. комерц. академії, 2009. – 206 с.
5. Побережна Н. М. Зарубіжний досвід грошово-кредитної політики та особливості застосування деяких аспектів банківської системи в Україні / Н. М. Побережна, А. С. Колісниченко // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2014. – Вип. 2 (43). – Серія Економіка. – С. 92-97.
6. Лічак Д. В. Ефективне використання бюджетних коштів при пільговому кредитуванні суб'єктів господарювання [Електронний ресурс] / Д. В. Лічак // Економіко-правові дослідження в XXI веке: материалы Международной научно-практической интернет-конференции. – Режим доступу: http://www.hozpravo.com.ua/conferences/arhiv/uchastnik.php?ELEMENT_ID=470&ID=491
7. Кобута І. В. Аграрна політика підтримка сільського господарства – нові виклики у зв'язку зі вступом України до СОТ / І. В. Кобута // Облік і фінанси АПК. – 2008. – № 3. – С. 32-40.

8. Волохова В. І. Кредитування в аграрній сфері – стан та перспективи розвитку / В. І. Волохова // *Економічний простір*. – 2011. – № 45. – С. 132-137.

9. Мохначев С. Правове забезпечення фінансово-кредитної підтримки суб'єктів малого і середнього підприємництва в регіоні / С. Мохначев, Е. Мохначева // *Право і економіка*. – 2009. – № 2. – С. 50-53.

10. Герасименко Р. А. Снижение проблемной ссудной задолженности как условие выхода банковской системы Украины из кризиса / Р. А. Герасименко, М. С. Дегтярева // *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: збірник наукових праць Харківського інституту банківської справи Університету банківської справи НБУ*. – 2009. – Вип. 2 (7). – С. 14-23.

11. Корнєєв В. В. Антикризове регулювання кредитних ринків: порівняльний аналіз практики зарубіжних країн / В. В. Корнєєв, Є. О. Бублик // *Економічний вісник Донбасу*. – 2010. – № 2 (20). – С. 70-74.

12. Ільченко-Сюйва Л. В. Державний механізм монетарної політики України в контексті європейської інтеграції: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 25.00.02 / Л. В. Ільченко-Сюйва; Національна академія державного управління при Президентові України. – К., 2005. – 17 с.

13. Ніщимна С. Правове регулювання державного кредитування сільського господарства: зарубіжний досвід / С. Ніщимна // *Право України*. – 2006. – № 10. – С. 138-141.

14. Бердашкевич А. П. О поддержке инновационной деятельности в Японии / А. П. Бердашкевич // *Инновации*. – 2002. – № 37 (54). – С. 77-79.

15. Леонтьев Л. И. Опыт стимулирования инновационной деятельности за рубежом / Л. И. Леонтьев // *Инновации*. – 2003. – № 4 (61). – С. 11-13.

16. Зінько Н. Банківські джерела фінансування інноваційних проєктів (на прикладі комерційних банків США та Європи) / Н. Зінько // *Регіональна економіка*. – 2005. – № 3. – С. 188-193.

17. Барановський О. Антикризові заходи урядів і центральних банків зарубіжних країн / О. Барановський // *Вісник НБУ*. – 2009. – № 4. – С. 8-19.

18. Зарицька І. Передумови та особливості прояву сучасної світової банківської кризи / І. Зарицька // *Вісник НБУ*. – 2009. – № 6. – С. 20-29.

19. Москвічова О. С. Державне регулювання кредитних послуг в умовах банківської кризи: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / О. С. Москвічова; Львівський національний університет ім. І. Я. Франка. – Львів, 2014. – 292 с.

REFERENCES:

1. Hrytsenko A. Monetarna stratehiia: shliakh do efektyvnoi hroshovokredytnoi polityky / A. Hrytsenko, T. Krychevska // *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*. – 2006. – # 7. – S. 8-23.

2. Hroshovo-kredytni zasoby rehulivannia ekonomiky : monohrafiia / za zah. red. d-ra ekon. nauk L. V. Kryvenko ; [L. V. Kryvenko, O. M. Dutchenko, M. I. Syniuchenko ta in.]. – Sumy : DVNZ «UABS NBU», 2010. – 210 s.

3. Somyk A. V. Pidkhody ta problemy otsinky efektyvnosti hroshovo-kredytnei polityky natsionalnoho banku Ukrainy / A. V. Somyk // *Elektronne naukove fakhove vydannia «Efektyvna ekonomika»*. – 2014. – # 12. – Rezhym dostupu : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3697>

4. Bashnianyn H. I. Hroshovo-kredytne rehulivannia u zmishanykh i tranzhytyvnykh

ekonomikakh: metody, instrumenty ta efektyvnist / H. I. Bashnianyn. – Lviv : Vydavnytstvo Lviv. komerts. akademii, 2009. – 206 s.

5. Poberezhna N. M. Zarubizhnyi dosvid hroshovo-kredytnei polityky ta osoblyvosti zastosuvannia deiaknykh aspektiv bankivskoi systemy v Ukraini / N. M. Poberezhna, A. S. Kolisnichenko // *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu*. – 2014. – Vyp. 2 (43). – Seriya Ekonomika. – S. 92-97.

6. Lichak D. V. Efektyvne vykorystannia biudzhetyvnykh koshtiv pry pilhovomu kredyтуванні subiektiv hospodariuvannia [Elektronnyi resurs] / D. V. Lichak // *Ekonomyko-pravovye yssledovaniya v XXI veke: materyaly Mezhdunarodnoi nauchno-praktycheskoi ynternet-konferentsyy*. – Rezhym dostupu: http://www.hozpravo.com.ua/conferences/arhiv/uchastnik.php?ELEMENT_ID=470&ID=491

7. Kobuta I. V. Ahrarna polityka pidtrymka silskoho hospodarstva – novi vykyky u zviazku zi vstupom Ukrainy do SOT / I. V. Kobuta // *Oblik i finansy APK*. – 2008. – #3. – S. 32-40.

8. Volokhova V. I. Kredyтування в аграрній сфері – стан та перспективи розвитку / В. І. Волохова // *Економічний простір*. – 2011. – № 45. – С. 132-137.

9. Mokhnachev S. Pravovoe obespecheniye fyansovo-kredytnei podderzhky sub'єktov maloho y sredneho predprynimatelstva v rehyone / S. Mokhnachev, E. Mokhnacheva // *Pravo y ekonomyka*. – 2009. – # 2. – S. 50-53.

10. Herasymenko R. A. Snyzheniye problemnoi ssudnoizadolzhennosty kak usloviye vykhoda bankovskoi systemy Ukrainy yz kryzysa / R. A. Herasymenko, M. S. Dehtiareva // *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky: zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho instytutu bankivskoi spravly Universytetu bankivskoi spravly NBU*. – 2009. – Vyp. 2(7). – S. 14-23.

11. Kornieiev V. V. Antykryzove rehulivannia kredytnykh rynkiv: porivnialnyi analiz praktyky zarubizhnykh krain / V. V. Kornieiev, Ye. O. Bublik // *Ekonomichni visnyk Donbasu*. – 2010. – # 2 (20). – S. 70-74.

12. Ilchenko-Siuiva L. V. Derzhavnyi mekhanizm monetarnoi polityky Ukrainy v konteksti yevropeiskoi intehratsii : avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 25.00.02 / L. V. Ilchenko-Siuiva ; Natsionalna akademiia derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. – K., 2005. – 17 s.

13. Nishchymna S. Pravove rehulivannia derzhavnogo kredyтування silskoho hospodarstva: zarubizhnyi dosvid / S. Nishchymna // *Pravo Ukrainy*. – 2006. – # 10. – S. 138-141.

14. Berdashkevych A. P. O podderzhke ynnovatsyonnoi deiatelnosti v Yaponyy / A. P. Berdashkevych // *Ynnovatsyy*. – 2002. – # 37(54). – S. 77-79.

15. Leontev L. Y. Opyt stymulyrovaniya ynnovatsyonnoi deiatelnosti za rubezhom / L. Y. Leontev // *Ynnovatsyy*. – 2003. – # 4(61). – S. 11-13.

16. Zinko N. Bankivski dzherela finansuvannia innovatsiinykh proektiv (na prykladi komertsiiynykh bankiv SShA ta Yevropy) / N. Zinko // *Rehionalna ekonomika*. – 2005. – # 3. – S. 188-193.

17. Baranovskiy O. Antykryzovi zakhody uriadiv i tsentralnykh bankiv zarubizhnykh krain / O. Baranovskiy // *Visnyk NBU*. – 2009. – # 4. – S. 8-19.

18. Zarytska I. Peredumovy ta osoblyvosti proiavu suchasnoi svitovoi bankivskoi kryzy / I. Zarytska // *Visnyk NBU*. – 2009. – #6. – S. 20-29.

19. Moskvichova O. S. Derzhavne rehulivannia kredytnykh posluh v umovakh bankivskoi kryzy : dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.03 / O. S. Moskvichova ; Lvivskiy natsionalnyi universytet im. I. Ya. Franka. – Lviv, 2014. – 292 s.